

WAT

WAT IS EEN HOUTWAL OF HOUTSINGEL?

Houtwallen en -singels zijn lange stroken grond begroeid met struiken en bomen. De diverse benamingen duiden op een verschillende ontstaansgeschiedenis.

Hout- of boswallen

Houtwallen kunnen zeer oud zijn. Boeren brachten vroeger bij het ontginnen van grond stobben, keien en zand naar de perceelranden waardoor langgerekte wallen ontstonden. Deze wallen kregen al snel een functie als eigendomsmarkering en perceelscheiding.

Vaak werd aan beide zijden een greppel gegraven zodat de wal extra steile kanten kreeg en ook als vee- en wildkering dienst kon doen. De wallen raakten in de loop van de tijd begroeid met bomen, meestal zomereik, en struiken. Daardoor kregen de houtwallen ook een functie voor houtproductie, onder andere voor gerief- en brandhout.

De ondergroei bestaat uit vroeg bloeiende planten, zoals bosanemoon, grote muur, salomonszegel en dalkruid.

Houtsingels

Een houtsingel staat in tegenstelling tot een houtwal niet op een aarden wal en bestaat vaak uit één of meer rijen bomen. Soms is een houtwal door het verdwijnen van de aarden wal gedegradieerd tot een houtsingel.

Sommige houtsingels zijn langs sloten en beken gesitueerd.

De functies van houtsingels zijn dezelfde als die van houtwallen. Langs watergangen hebben ze, vooral met soorten als zwarte els en es, ook de functie om de oever te verstevigen. Bovendien treedt er beschaduwing op van het water zodat daarin minder plantengroei ontstaat en er een betere waterafvoer gegarandeerd is.

Voorbeeld'

WAAROM

WAT IS HET NUT VAN EEN HOUTWAL OF HOUTSINGEL?

In het kort:

- nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels en zoogdieren;
- verbindingsweg voor zoogdieren, amfibieën en vlinders;
- bloemrijke ondergroei;
- bijdrage aan een aantrekkelijk landschap;
- behoud van cultuurhistorische waarden;
- tegengaan overmatige plantengroei in watergangen;
- leverancier van waardevol hout, zoals brandhout voor de openhaard.

Winst voor de natuur

In houtwallen en dergelijke groeien plantensoorten als look zonder look, dagkoekoeksbloem, fluitenkruid en vingerhoedskruid.

Vlinders, zoals de gehakkelde aurelia, eikenpage en het landkaartje zoeken er naar voedsel en zetten eieren af op waardplanten. Ook voor andere insecten, zoals bijen, hommels en zweefvliegen, zijn er voedsel, beschutting en voortplantingsmogelijkheden.

Verder nestelen er spotvogel, zanglijster, roodborstje, winterkoning, tjiftjaf en andere vogels. Trekvogels als sijs, koperwiek en kramsvogel vinden er voedsel en beschutting.

Ook zoogdieren zoals reeën, muizen, dassen en andere marters maken graag gebruik van een lijnvormige houtopstand. Zij schuilen er, zoeken er voedsel of verplaatsen zich er ongezien. Ook vogels, amfibieën en reptielen gebruiken lijnvormige elementen om veilig van de ene plek naar de andere te komen.

BEHEER

BEHOUD DE VERBINDINGSFUNCTIE

Goed beheren van lijnvormige beplantingen is van groot belang voor het voortbestaan van diverse soorten planten en dieren. Ook de functie als verbindingsweg tussen geschikte leefgebieden is belangrijk. Het beheer kan variëren van vrijwel 'niets' doen tot het eens in de vijf tot twintig jaar afzetten van een deel van de beplanting.

Onderhoud jonge aanplant

Houd in de gaten of de jonge aanplant niet al te zeer te lijden heeft van concurrentie door diepwortelende en hoog opschietende grassen en kruiden. Ook lianen als haagwinde en hop kunnen wel eens zo woekeren dat de jonge beplanting er last van heeft.

Gebruik geen bestrijdingsmiddelen, maar grijp eventueel in door enkele malen per jaar te maaien. Doe dit met beleid.

Vaak maaien leidt tot een sterke hergroei, vooral van grassen waardoor de voedsel- en vochtconcurrentie juist toe- in plaats van afneemt. Een uitvalpercentage van 30 - 50 % van het plantmateriaal is geen probleem, behalve wanneer hierdoor grote kale plekken ontstaan.

Vul grote gaten op in nieuwe en oude houtopstanden

Zijn er grote gaten (doorsnede > 10 m) ontstaan in de beplanting vul het gat dan op met nieuw plantmateriaal. Kies voor inheemse vooral bes dragende struiken en/of bomen die voedsel, nest- en schuilgelegenheid bieden aan vogels, zoogdieren, amfibieën en/of vlinders. Voorbeelden zijn de hondсроos, sleedoorn, kardinaalsmuts, sleedoorn en meidoorn. De laatste, meidoorn, mag niet overal geplant worden in verband met gevoeligheid voor bacterievuur. Informeer bij twijfel bij uw veldmedewerker.

Maak een onderhoudsschema

Een gebruikelijke onderhoudsvorm bij lijnvormige beplantingen is hakhoutbeheer. Daarbij zet u eens in de 7 tot 20 jaar de beplanting in zijn geheel af. U kunt enkele bomen sparen. Let er wel op dat teveel schaduw het uitlopen van de stobben kan belemmeren. Hanteer bij langzame groeiers, zoals eik en beuk, een cyclus van 12 tot 20 jaar. Bij snelgroeiende bomen is een periode van 7 tot 12 jaar aan te bevelen. Door jaarlijks of om de paar jaar een deel van de houtopstand af te zetten spreidt u het werk in tijd en ruimte. Dat is vanuit ecologisch oogpunt aantrekkelijk. U kunt hiervoor samen met uw veldmedewerker een eenvoudig schema opstellen.

Voorbeeld: een singel met een lengte van 300 meter onderhoudt u in een cyclus van 18 jaar waarbij u elke drie jaar een zesde deel (50 meter) kapt; een singel van 100 meter kunt u beheren in een cyclus van 10 jaar waarin u elke twee jaar een deel van 20 meter afzet. Stem dit af met uw veldmedewerker.

Extra

HOE KUNT U HET BEHEER VERDER VERRIJKEN?

Bij het Agrarisch- Natuur en Landschapsbeheer staat het ecologisch resultaat voorop en kan jaarlijks het beheer worden aangepast met het oog op betere ecologische resultaten. Het is niet te onderschatten hoe belangrijk details zijn voor het ecologisch resultaat. Hieronder enkele suggesties die u in uw landschapselement zou kunnen toepassen. Onderstaande maatregelen kunnen een wijziging in de beheerafspraken vragen. Informeer daarom altijd uw veldmedewerker als u een dergelijke maatregel neemt. Heeft u andere ideeën om uw landschapselementen verder op te waarderen, neem gerust contact op met uw veldmedewerker.

Het bij het afzetten vrijkomende hout kunt u voor verschillende doeleinden gebruiken:

1. het dikke hout zelf gebruiken of verkopen als brandhout (dikke bomen zijn wellicht te verhandelen als zaaghout);
2. het dunne hout verwerken in takkenwallen of rillen
3. Versnipper het vrijkomende hout niet. Houtsnippers in beplantingen zorgen voor een ongewenste verrijking van de bodem, gevolgd door een verrijking van de vegetatie (bramen en brandnetels gaan overheersen in de ondergroei).

Leg een houtril of takkenhoop aan

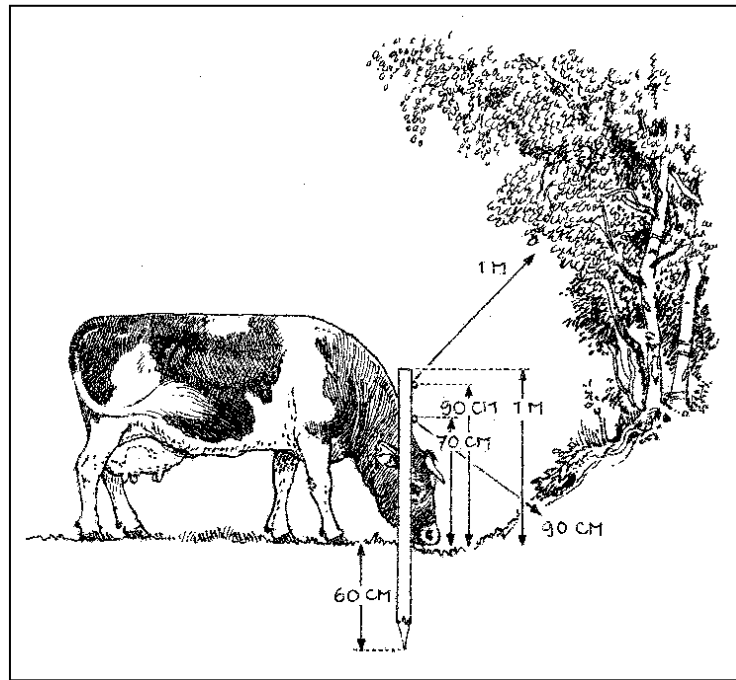
Verwerk het snoeihout in een deel van het element in een houtril of takkenhoop. Hiervan profiteren vogels, zoals winterkoning en heggenmus, zoogdieren, zoals wezel en bosspitsmuis, amfibieën zoals de gewone pad en kleine watersalamander en reptielen zoals de levendbarende hagedis. Gebruik geen takken met kanker en andere ziekten. Deze ziekten kunnen zich anders mogelijk verspreiden.

Creëer een soortenrijke, bloeiende rand

Laat een rand ondergroei die grenst aan de haag doorgroeien. Beheer deze als een zoom en maai deze het liefst gefaseerd in september/oktober en voer het maaisel af of zet het op een hoop. Sta ook een bramenstruik toe of plant deze. Naast lekker vruchten zijn bramenstruiken een voedsel en verstop oase voor insecten en andere dieren.

Factsheet De Houtwal en Houtsingel (L20)

Raster langs een houtwalⁱ

ⁱ Bron: Handboek Agrarisch Natuurbeheer (www.landschappen.nl)

ⁱⁱ Bron: Handboek Agrarisch Natuurbeheer (www.landschappen.nl)

[Natuurrijk Limburg](http://www.natuurrijklimburg.nl) – ANLb factsheets

Versie 2.0 2-5-2017 met dank aan Frans Blezer www.ikl-limburg.nl

Disclaimer: dit is een handreiking om samen tot meer ecologisch resultaat te komen van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer. Aan deze handreiking kunnen geen rechten worden ontleend. ANLb beheer blijft onderhevig aan de actuele voorwaarden zoals in de beheerovereenkomst overeengekomen.

